מכלל דתנא קמא סבר [ג] ניתן לחזרת עמידת ב"ד א"ר יוסף במלוה על פה גובה מן היורשין קמיפלגי תנא קמא סבר [ד]מלוה על פה גובה מן היורשין ור"ש בן אלעזר סבר אינו גובה מן היורשין רבה אמר דכ"ע מלוה על פה אינו גובה מן היורשין והכא [ה]במלוה הכתובה בתורה [ו] ככתובה בשטר קמיפלגי תנא קמא סבר ככתובה בשטר דמיא ור' שמעון בן אלעזר סבר לאו ככתובה בשטר דמיא מיתיבי [ז]א החופר בור ברשות הרבים ונפל עליו שור והרגו פטור ולא עוד אלא שאם מת השור יורשי בעל הבור חייבין לשלם דמי שור לבעליו א"ר אילא אמר רב כשעמד בדין והא הרגו קתני אמר רב אדא בר אהבה כשעשאו טריפה והאמר רב נחמן תני [ח] [ג]חגא מת וקברו [ט]והילכתא דייתבי דייני אפומא דבירא תנו רבנן היוצא ליהרג מזין עליו מדם חטאתו ומדם אשמו חטא באותה שעה אין נזקקין לו מאי טעמא א"ר יוסף מפני שאין מעניין את דינו א"ל אביי אי הכי אפילו רישא נמי כגון שהיה זבחו זבוח באותה שעה אבל אין זבחו זבוח [ז] מאי לא אדתני חטא באותה שעה אין נזקקין לו ליפלוג וליתני בדידה בד"א שהיה זבח זבוח באותה שעה אבל אין זבח זבוח לא ה"נ קאמר בד"א [י]שהיה זבח זבוח באותה שעה אבל אין זבח זבוח נעשה כמי שחטא באותה שעה ואין נזקקין לו: **מתני'** [יא]האשה שיצאה ליהרג [כ]אין ממתינין לה עד שתלד [כא] האשה שישבה על המשבר ממתינין לה עד שתלד [כב] האשה שנהרגה נהנין בשערה [כג]בהמה שנהרגה אסורה בהנאה: **גמ'** פשיטא גופה היא איצטריך ס"ד אמינא הואיל וכתיב [יא]כאשר ישית עליו בעל האשה ממונא דבעל הוא ולא ליפסדיה מיניה קמ"ל [יב]ואימא ה"נ אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן אמר קרא [יג]ומתו גם שניהם לרבות את הוולד והאי מיבעי ליה [יד] [כד]עד שיהו שניהן שוין דברי רבי יאשיה כי קאמרת מגם: ישבה על המשבר וכו': מ"ט כיון דעקר גופא אחרינא הוא: אמר רב יהודה אמר שמואל האשה [כה]היוצאה ליהרג מכין אותה כנגד בית הריון כדי שימות הוולד תחילה כדי שלא תבא לידי ניוול למימרא דהיא קדמה ומתה ברישא והא קיימא לן דוולד מיית ברישא [טו]דתנן [יב]תינוק בן יומו נוחל ומנחיל [יג] ואמר רב ששת נוחל בנכסי האם להנחיל לאחין מן האב דווקא בן יום אחד אבל עובר לא דהוא מיית ברישא ואין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב [כו] הני מילי לגבי מיתה איידי דוולד זוטרא חיותיה עיילא טיפה דמלאך המות ומחתך [טז] להו לסימנין אבל נהרגה היא מתה ברישא והא הוה עובדא ופרכים עד תלת פרכוסי [יד] [יז]מידי דהוי אזנב הלטאה דמפרכסת א"ר נחמן אמר שמואל [יח]האשה שישבה על המשבר ומתה בשבת מביאין סכין [כו] ומקרעים את כריסה ומוציאין את הוולד פשיטא מאי עביד מחתך

מיתיבי בור ברה"ר. לרבה פריך דלמר לעיל מלוה הכמוכה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא וכן [טז] הטעמיך ר"ת דבפרקו ומלי נמי למפרך לרב יוסף דהא סבר נמי שיעבודא לאו דלוייתא מלא [יז] פירש דבריו יומר: **אמר** רב אילא א"ר בשעמד בדין. לאו משום קושיא דרבה משני רב הכי שהרי רבה שניס רבות אחר רבות היה לו לומר משום דפרכינן ליה מיניה בפרק גט פשוט (ג"ב דף קעה:) למאר התם במלוה על פה מיבו גובה מן היורשין ולפפיה משני:

דיתבי דייני אפומא דבירא. ומ"מ מיעטרין למימר מת וקברו דס"ד דבעינן יבא בעל הבור ויעמוד על שורו (סנהדרין דף יט.) קמ"ל דשפיר עמד עליה:

מזין עליו מדם חטאתו ומדם אשמו. לתין מתעת [ומסס] קריבה לאתר מיתתו אבל עולתו קריבה: **ישבה** על המשבר בו'. פרש"י קודס שנגמר דינה וליתא לתיוהא ליהרג קלי וכל היוהא ליהרג לאתר דמדבר בעיל בתתני' בשמעתין וכן משמע בפ' כל הגט (גיטין דף כח:) דמדבר ביוהא לילון ויוהא ליהרג והיינו טעמא דריסא לתין מתתיין משום עיוני הדין [יט](כלל) דמשמע פרק לתד דיני ממונות (סנהדרין דף לה.) לגיהא עיוני הדין גלא לאתר גמר דין מדקתני היכי ליעביד לדייניה בתעלי שבתא ולגמר דיניה בשבתא וליקטליה בתד בשבתא גמלא אתה מעכה את דינו וכו' ליגמר דיניה בתד בשבתא קא משמו לטעמייהו ולעיולו לא תייתין:

הדרן עלך הכל מעריכין

מסכת סופרים

פרק א' המשך הלכה ח'

'כִּי בְאַפָּם הָרְגוּ אִישׁ, וּבִרְצֹנָם עִקְּרוּ אֵבוּס'; 'וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת בָּנָיו, וַיַּרְכִּיבֵם עַל נוֹשְׂאֵי אָדָם'; 'וּמוֹשַׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנַעַן, שִׁלְשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה';

עין משפט נר מצוה

עב א מיי' פי"ב מהל' מקי ממון הל' כב:

עג ב מיי' פי"ב מהל' סנהדרין הל"ט ופ"ג מהל' שגגות הל"ב:

עד ג מיי' פי"ב מהל' סנהדרין הל"ד:

עה ד מיי' פ"ד מהל' מאכלות אסורות הלכה כב:

עו ה מיי' פי"ב מהל' סנהדרין הל"ד:

עז ו מיי' פ"ח מהל' נחלות הל"ג וע"ש בהשגות ובמ"מ וכ"מ סמג עשין לו טוש"ע חו"מ סי' רנו סעיף ה:

עח ז מיי' פ"ב מהל' שבת הלכה י"ו טוש"ע או"ח סי' של סעי' ה:

רבינו גרשום

אמר רב יוסף במלוה כו': והרגו פטור. בעל השור שלא היה לו לשפור ברשות הרבים: אלא שאם מת. גם השור יורשי בעל הבור חייבין לשלם וקשיא למ"ד מלוה הכתובה באורייתא לאו ככתובה בשטר דמיא: [אמר ר' אילא. לעולם לאו ככתובה בשטר דמיא אלא משום הכי חייבין יורשין בשעמד בעל הבור בדין ונתחייב קודם שמת: הילכתא. יורשין חייבין]: והא הרגו קתני חייבין דלא הוה ליה שהות למיקם בדין: שנשאר. שור לבעל הבור טרפה וקם בדין והדר מית: והא תני רב חנא וקברו. שקברו שור בנפילתו לבעל הבור שהפיל עליו אדמה ומתו שניהם באותה אדמה ונקברו דאי אפשר לו לעמוד בדין: לעולם לאו ככתובה בשטר והכא אמאי יורשין חייבין כגון דייתבי דייני אפומא דבירא דחייבוהו קודם שתצא נשפתו לאלתר: מזין עליו. על המובח: מדם חטאתו. שאם חטא קודם לכן והפריש קרבן ואח"כ נגמר דינו מזין עליו מדם חטאתו קודם שיהרג כדי שיתכפר על אותו חטא: חטא באותה שעה. שירצע ליהרג אין נזקקין לו שיתכפר על אותו חטא: [חטא באותה שעה שירצע ליהרג אין נזקקין לו לעכבו עד שיפריש חטאתו. שאין מענין דינו עד שישחט ויזרק: זבח זבוח. חטאתו: האשה. מעוברת היוצאה ליהרג אין ממתינין לה עד שתלד אלא ממיתין אותה עם ולדה דעובר כגופה הוא: ממונא דבעל הוא. הוולדות]: עד שיהו שניהן שוין. מזידין. [אבל אם אחד מהן שוגג] או שאם היתה היא (ילדה) [קטנה] והוה גדול אינו נהרג: ההוא (משניהם) [מגם] נפקא. כי קא מרבינן לוולד מגם: [כיון דעקר. לצאת]: שלא תבוא לידי ניוול. שאם היה העובר חי לאחר מיתת אמו היה מפרכס ורוצה והיתה שופעת דם מאותו מקום ותתגולל בפני הכל הילכך מכין אותה בבטן כנגד הוולד: [תינוק בן יום אחד. שמתה אמו כשילדתו והתינוק מת למחר: נוחל ומנחיל. נוחל בנכסי האם להנחיל לאחיו מן האב. שאם הוא מאם אחת ואחיו מאם אחרת וירש הוא מאמו נכסים מנחיל לאחין מן האב דאחין מן האב יורשין זה את זה: אבל עובר לא. כלומר שמתה אמו ולא נולד אין אחין נוחלין נחלת אמו דהוא מיית ברישא בבטן אמו קודם אמו ואין הבן יורש את אמו בקבר מאחר שמת קודם אמו להנחיל לאחין מן האב אלמא דעובר מיית ברישא ראי איהי מתה באותה אדמה ונקברו דאי אפשר לו לעמוד בדין: לעולם לאו ככתובה בשטר והכא אמאי יורשין חייבין כגון דייתבי דייני אפומא דבירא דחייבוהו קודם שתצא נשפתו לאלתר: מזין עליו. על המובח: מדם חטאתו. שאם חטא קודם לכן והפריש קרבן ואח"כ נגמר דינו מזין עליו מדם חטאתו קודם שיהרג כדי שיתכפר על אותו חטא: חטא באותה שעה. שירצע ליהרג אין נזקקין לו שיתכפר על אותו חטא: [חטא באותה שעה שירצע ליהרג אין נזקקין לו לעכבו עד שיפריש חטאתו. שאין מענין דינו עד שישחט ויזרק: זבח זבוח. חטאתו: האשה. מעוברת היוצאה ליהרג אין ממתינין לה עד שתלד אלא ממיתין אותה עם ולדה דעובר כגופה הוא: ממונא דבעל הוא. הוולדות]: עד שיהו שניהן שוין. מזידין. [אבל אם אחד מהן שוגג] או שאם היתה היא (ילדה) [קטנה] והוה גדול אינו נהרג: ההוא (משניהם) [מגם] נפקא. כי קא מרבינן לוולד מגם: [כיון דעקר. לצאת]: שלא תבוא לידי ניוול. שאם היה העובר חי לאחר מיתת אמו היה מפרכס ורוצה והיתה שופעת דם מאותו מקום ותתגולל בפני הכל הילכך מכין אותה בבטן כנגד הוולד: [תינוק בן יום אחד. שמתה אמו כשילדתו והתינוק מת למחר: נוחל ומנחיל. נוחל בנכסי האם להנחיל לאחיו מן האב. שאם הוא מאם אחת ואחיו מאם אחרת וירש הוא מאמו נכסים מנחיל לאחין מן האב דאחין מן האב יורשין זה את זה: אבל עובר לא. כלומר שמתה אמו ולא נולד אין אחין נוחלין נחלת אמו דהוא מיית ברישא בבטן אמו קודם אמו ואין הבן יורש את אמו בקבר מאחר שמת קודם אמו להנחיל לאחין מן האב אלמא דעובר מיית ברישא ראי איהי מתה

מסורת הש"ס

גמ' ו)[לעיל ו: וש"ע] **ב)**[ב"ב קעה:] **ג)**[סה הגלסקמ תנא] **ד)**[עי' סוס' סוטה כו. ד"ה וז] **ה)**[קדושין י. סהסדרין סו:] **ו)**[ב"ב קמב. נדה מד. **ז)**[ב"ב קמב: נדה מד: סוטין כא.] **תוס' ח)**ר"ש מסוס עיוני הדין מבל קוסס גמר דין ליכל עיוני הדין כלל כדמסמע בכי ל"ק

הגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה לרבות וכו' פסוס מעמס ופריך שניהס כל"ל והד"ס:

גליון הש"ס

גמ' והילכתא דייתבי. כעין זה בב"מ ד' ט ע"ב והלכתא בבפוס: **מתני' אין ממתינין.** ע' סוטה לף כו ע"ס מוס' ד"ה מעובדת:

הגהות הגר"א החדשות

גמ' מביאין סכין בו'. ל"ל לתיוהא מסס ע"ש בילס. ואין נומר דבמלוס מסוס בפילס אינו נוהל לל"ב ומאי פריך למימרל בו':

תורה אור

גמ' א) וְכִי יִנְצוּ אֲנָשִׁים וְנָגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בִּפְלִלִים:

(שמות כא, כב)

ב) כִּי יִמְצָא אִישׁ שֹׁכֵב עִם אִשָּׁה בְּעֻלַת בַּעַל וּמֵתוּ גַּם שְׁנֵיהֶם הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִם הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה וּבִעַרְתָּ הָרָע מִיִּשְׂרָאֵל:

(דברים כב, כב)

שיטה מקובצת

ג) סבר שניתן לחזרת: **ד)** תיבות בכתובה בשטר נמחק: **ה)** תני רב חנא מת וקברו. **ו)**ס"א כגון דייתבי כו': **ז)** זבוח באותה שעה מאי: **ח)** ישבה על המשבר (חיבת האשה ואות ש' ל"ש ונמחק). פרש"י קודם גמר דין ולא נהירא דאיוצאת ליהרג קאי ויוצאת ליהרג היינו אחר גמר דין כדמוכח בגיטין בפ' כל הגט דתנן עיר שהקיפוה כרקום וספינה המטורפת בים והיוצא לידון וכו' אבל עיר שבכאן כרקום וספינה שאבדה בים והיוצא ליהרג נותנים עליו חומרי חיים וכו' ועוד קשה לי נפלא בדידיה (בלא) בישבה על המשבר בין קודם גמר דין ובין לאחר גמר דין ומסתבר דקרא דומתו גם שניהם אית לן לאוקמי בנגמר דינה למיתה דקודם גמר דין למה נפסיד ממון הבעל כיון דאפשר לשהויי ולימא עינוי הדין הילכך אחר גמר דין איירי (ומשום) [ואפי'] הכי כיון דנעקר ממנה גופא אחרינא הוא ולא קטלינה ליה. ועקשה מתתי' דאהלות ומייתי לה בפ' בן סורר ומורה אשה המקשה לילד מתחכין עובר שבמעיה ומוציאין אותו אבר אבר מפני שחייה קודמין לחייו יצא ראשו אין נוגעין בו אלמא כל זמן שלא הוציא ראשו מותר להרגו וי"ל דלעולם מותר להרגו והא דממתינין לה משום ממונא דבעל(ל) אי לאו קרא דומתו גם שניהם ומיהו קשה כיון דמותר להרגו אמאי מחללין עליו את השבת כדאמרי' בשמעתין אמר רבא לא נצרכא כו' הילכך נראה דחשיב כספק פיקוח נפשות (הוא) [ואפ"ה מותר להרגו ובמתני' דאהלות דותק ספק נפש מפני נפש ודאי ומציליו את אמו במיתתו והכי אמרי' בגוסס לר"י בן בתירא בפרק בן סורר ומורה דבדין בני אדם ההורגו פטור ומחללין עליו את השבת ע"ל הרא"ש ד"ל ובתוס': **ו)** עד שיהו שניהם שוין. פ"ה היא קטנה כו' וד"ת פ' לאפוקי גדול שבא על קטנה מאורסה כדאמר בכתובות לר"ש נערה ולא קטנה ובני [מניה ר' יעקב בר אבא מרב (בסנהדרין סו:)] לר"מ מסקלה ממעיט ליה כלומר שאין הבועל בסקילה אבל חנק חייב או דילמא לגמרי ממעיט ליה ועלה קא מייתי עד שיהיו שניהם שוין [במיתה אחת] אבל בעל קטנה מאורסה שאם היתה נערה דינה בסקילה לא נידונו בחנק: **ז)** ומנחיל והנוין בה נוחל ממאבה ומנחיל למאן לאחי דאבוה או בני מיניה לירת אי בני מאבוה לירתו ואמר רב: **ס)** הני מילי לגבי מיתה דאיידי דוולד זוטרא חיותיה עיילא טיפה דמלאך המות ומחתך להו לסימנין אבל נהרגה היא מתה ברישא והא הוה עובדא ופרכים עד תלת פרכוסי מידי דהוי אזנב הלטאה דמפרכסת א"ר נחמן אמר שמואל האשה שישבה על המשבר ומתה בשבת מביאין סכין ומקרעים את כריסה ומוציאין את הוולד פשיטא מאי עביד מחתך

ע) נמחק דל"ל מת וקברו והילכתא דייתבי וכו' וכיוצא בזה ס"ל לף גבי ס"ל כמ"ד ומתו גם שניהם מיעוט הוא דלא ילפינן מיניה ומ"ד ומתו גם שניהם מיעוט הוא דלא ילפינן מיניה ומ"ד ומתו גם שניהם מיעוט הוא דלא ילפינן מיניה **ב)** נמחק דל"ל כמ"ד ומתו גם שניהם מיעוט הוא דלא ילפינן מיניה ומ"ד ומתו גם שניהם מיעוט הוא דלא ילפינן מיניה **ג)** נמחק דל"ל ומ"ש מגן במתני' דמחתך לכורנו משום דדומיא דמלוה

עין משפט נר מצוה

עט א מיי׳ פ״ג מהל׳ שבת הל״ח טוש״ע או״ח סי׳ שכט סעי׳ ג׳.
פ ב מיי׳ פ״ד מהל׳ מכל׳ הל׳ כה עיי״ש ס״מ טוש״ע יו״ד סימן שמט סעי׳ ג׳:
א ג מיי׳ פ״ג מהל׳ ערכין הל״ג׳.
ב ד מיי׳ שם הל״ח [כך גלפס כתובות פ״י דף קיח.]:

פניני רש״י

בפאה נכרית. גדיל של שערות דעלמא שעשין נוי...
(פנחדרין קיב.)
בסיכתא. יתד:
(יומא ז:)

רבינו גרשום

מחתך בבשר הוא. כלומר כיון דמתה לית (לן) בה משום חבורה: [בהמה שנהרגה אסורה בהנאה. כדתרצינן מבבל השור נקי: איסורי הנאה נינהו מת. דליף שם שם מעגלה ערופה: בפאה נכרית. שער של אשה אחרת שלא היתה מחוברת לשערה ואותו שער מותר בהנאה: שיער נשים צדקניות. של עיר הנדחת דאמרי׳ התם צדיקים שבתוכה גופן פלט וממונם אבד ואמר רבא בפאה נכרית קא מיבעיא ליה אי הוי כמתן ולא גופה הוא או דילמא כיון דמחבר ליה הוי כגופה. ודא׳ אי מחובר לה. לא קא מיבעיא ליה דודאי כגופה ופלט כי קא מיבעיא ליה דחלי [הפאה] בסיכתא: טעמא דאמרה תנו. הוי כמופרש ממנה: מה התם גופה. דבהמה אין לה פאה נכרית אף הכא באשה בשערה דגופה קא מיירי ולא בפאה נכרית: אלא אמר רב נחמן. היינו טעמא דנהנין בשערה דזו אשה מיתתה אסורתה דאפי׳ אינה נהרגת [אלא] מתה כדרכה נאסרת בהנאה וכי קא אסרה מידי דהוי גופה ממש דמשתנה מחמת מיתה שערה אינה משתנה הילכך כי אמרה קודם מיתה תנו הוי כמופרש ממנה ונהנין: וזו. בהמה: גמר דינה אוסרתה. בהנאה ולא מיתתה הילכך משעה שנגמר דינה [נגמר דינה אכולה] אגופה ואשערה הילכך אין נהנין בשערה: שנויי המת אסור בהנאה. אלמא בפאה נכרית קא מיירי: ותניא כותיה דרב נחמן דבשערה דגופה ממש קא מיירי:

הדרן עלך הכל מעריכין

פרק שני

אין בערכין פחות מסלע. אין נוטלין לעולם מן המעריכין פחות מסלע ולא יותר על חמשים סלע: [כיצד. אמר ערכי עלי חמשים סלע ולא היתה ידו משגת אלא לסלע אחד ונתנו נפטר מן הערך אע״פ שהשעיר אינו נותן כלום. אבל אם נתן פחות מסלע והעשיר נותן חמשים סלע]: היו בידו חמש סלעים. וערכו היה חמשים: ר׳ מאיר אומר אינו נותן אלא אחד. והואיל ואין ידו משגת לכל הערך: כל ערכין שאתה מערין. סתם לא יהו פחות מסלע ואינו נפטר עד שיתן סלע שלם כדאמרינן לעיל דהא כתב שקל בערך המרעט וכתיב חמשים בערך המרובה: [היכא דאית ליה. יהיב מה דאית ליה דכתיב אשר תשיג יד הנדר: ור׳ מאיר. האי אשר תשיג יד הנדר אשר תשיג יד הנדר דעני שהיכולת בידו למעוטי יד הנידר דעני שהעריך את העשיר נותן ערך עני מה שידו משגת ולא אזלינן בתר נידר]: ולאו ממילא [שמעת מינה כר׳]. כלומר דתרוייהו שמעת מינה [ש״מ] דיד הנדר ולא יד הנידר ושמ״מ מדאמר אשר תשיג דהיכא דידו משגת שקלינן מיניה כל מה שיש לו: [ונתן ארבע. לערך שנייה ואחת לראשונה. בעל חוב מאוחר. ההיא ערך (ההיא ערך) אחרון היינו בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה. כלומר כולהי הוו משעבדי לראשונה אי לאו דקדמה שנייה ומה שקדמה וגבתה זכתה בו הך חדא דשיירה משעבדא לראשונה ובעידנא דיהב לראשונה חד יצא דתו לא אית ליה דאין ידו משגת יותר הילכך יצא ידי שתיהם:

מסורת הש״ס

גמ׳ ו)יומא פג. **2)**[בסנהדרין קיב. לימא בעי רב יוסף] **ג)**ע״ז בסנהדרין קיב.] **ד)**[פי׳ יתד ועיין ברכ״י ס״ק **1)**][לעיל ד. בכורות י:] **ז)**[כתובות ל. לד. ב״ק נד.] **רש״י ח)**ב״ק מ״ז **ט)**ד״ה שיער למטה קודם ד״ה פשיטא **י)**ב״ק **תוס׳ יא)**ל״ל בערכין **יב)**ע״ע בב״ק

הגהות הב״ח

(ה) רש״י ד״ה נתנן בשערה וכו׳ נכרית פלה קלועה הס״ד ומ״ש מ״ס **איסורי הנאה דמת** לסול בסנהלה:

גליון הש״ס

גמ׳ זו מיתתה אוסרתה. ע״ כ״ק דף י ע״ל תוס׳ ד״ה שהשור:

הגהות מהר״ב רנשבורג

א) תוס׳ ד״ה אין וכו׳ כל הערך וכו׳. נ״ב עיין בס״ז ופ״ק:

תורה אור

גמ׳ א) וְכָל עֲרֶכְךָ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה יִהְיֶה הַשֶּׁקֶל: (ויקרא ס, כה)
ב) וְאִם פָּחֹד הוּא מֵעֲרֶכֶךָ וְהֶעֱמִידוֹ לִפְנֵי הַכֹּהֵן וְהֶעֱרִיךְ אֹתוֹ הַכֹּהֵן עַל פִּי אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יַד הַנֹּדֵר יַעֲרִיכֶנּוּ הַכֹּהֵן: (ויקרא ס, ח)

שיטה מקובצת

ע) קמ״ל. ותימה דמשמע דכיון דיושבת על המשבר מחזקינן הולד בחי ובאהלות תנן דוקא יצא ראשו אין נוגעין בו ר״ל דהכי מיירי נמי ביצא ראשו ולכך מחללין עליו את השבת. תוס׳. (אא״ה עי׳ לעיל במ״ש בתוס׳ הרא״ש בד״ה ישבה על המשבר עכ״ה): **3)** באומרת. עי׳ תשובת הרשב״א סי׳ ש״ל: **ג)** זו מיתתה אוסרתה. ושיער מיתתה אינו אוסרתו דלאו בר מיתה היא דאין עתידה להשתנות ומהאי טעמא ניחא מה שמקשים בב״ק אמאי איצטריך שור ולא אדם למעוטי אדם מבור תיפוק ליה מוהמת יהיה לו מי שהמיתה שלו לאפוקי אדם שאין המת שלו שהרי המת אסור בהנאה דגמרי׳ שם שם מעגלה ערופה ומהאי טעמא ממעט התם שור פסולי המוקדשים שנפל לבור דפטור ולפי שמעתין ניחא כיון דשערו מותר הרי שפיר המת שלו. תוס׳: **ד)** גמר דינה אוסרתה. מכאן משמע דלא כפר״ת דאמר שור הנסקל מותר לחרוש בו אפילו לאחר גמר דינו ואינו אסור אלא לשחוט ולהנות ממנו לאחר מיתה והכא משמע דגמר דינו אוסרתו אפי׳ מחיים ומשמע דהלכה כרב נחמן בר יצחק. תוס׳. עי׳ בתוס׳ סנהדרין דף פ: **ס)** מתה אין נותנין. משמע דהיינו כי לא אמרה דאי אמרה מה לי מתה ומה לי יוצא לההוא וה״ה דהמ״ל או כולה במיתה או כולה ביוצא ליהרג תוס׳: פשיטא אלא שנויי המת כו׳. גליון והקשה הר״ר אלחנן הא איצטריך לאשמועינן דשיער המת אסור בהנאה כגוף המת לאפוקי מדרב נחמן ר״ל דאי לא אתא לאשמועינן אלא הא הר״ל למיתני הכי האומרת תנו שערי לבתי אין נותנין מפני שהוא כגופה. הרא״ש ז״ל: **ו)** אין בערכין פחות. אות נ׳ נמחק: **ז)** היו בידו חמש אות ר׳ נמחק: **ח)** אין בערכין פחות אות נ׳ נמחק: **ט)** היו בידו חמשה אות ר׳ נמחק: **י)** דאתא אבל היכא: **יא)** היו בידו חמשה אות ר׳ נמחק: **יב)** ונתן ארבע דכתיב בעידנא דיהב לשניה כו׳. כדמפרש תלמודא דבע״ח כו׳ ומהני מה שנתן לשנייה והוי כאילו נתן לשניה כל מה שיש לו הואיל והוא משועבד לראשונה אבל אי אמרינן מה שגבה לא גבה נמצא דמה שנתן לשניה לא מהני ולא מידי וכשנתן אחד לראשונה לא נתן כל מה שיש לו ולא נפטר מכלום ואם העשיר נותן נ׳ לזו ונ׳ לזו והכי משמע דסוגיית התלמוד סובר דמה שגבה גבה וסתם משנה דמי שהיה נשוי סובר דלא גבה ורצ״ל דהכא במטלטלים לפי שאין עיקר השיעבוד על המטלטלין אלא על הקרקעות והתם איירי בקרקעות. תוס׳ עיין בריש מי שהיה נשוי דף צ׳: **[שם]** בעל חוב מאוחר כו׳. הקשה הרשב״ם מ״ש מבע״ח שטורף מן הלקוחות שלקחו אחר שחל שעבודו ל״ה ע״כ ותירף מבע״ח ששעבודו מאוחר ותירץ משום נעילת דלת תקנו כן שאם אתה אומר לא גבה לא ילוה אדם לחבירו לפי שירא שיגבה ב״ח קודם לו וא״ת א״כ לראשון נמי איכא נעילת דלת שירא שיבא אחריו להפקיע שעבודו דליכא למיחש כולי האי שלא ימנע בשביל זה להלוות כי יאמר שהוא לא ילוה יותר ואף אם יחזור וילוה אני אקדים ואגבה אבל אם אתה אומר מה שגבה לא גבה אדם שלוה פעם אחת לא ימצא מי שילוה לו יותר. הרא״ש ז״ל: **יג)** לראשונה ס״א הך חדא: **יד)** בעידנא דיהיב לראשון לית ליה. וא״ת והא בתר שעת הנדר אזלינן וכיון שהיה בידו ה׳ סלעים בשעת הנדר לא מפטר עד שיתן ה׳ סלעים כדתנן לקמן פרק השג יד היה עשיר כו׳ ואין לומר דשאני התם ושנשתנה שהיה עשיר והעני אי עני העשיר דכיון שנשתנה מכמות שהיה אזלינן בתר שעת הנדר אבל הכא תהילה וסוף הוא עני מ״מ גם כאן נשתנה מכמות שהיה בשעת הנדר בשעת הנדר היה לו ה׳ סלעים ועכשיו אין לו אלא אחד ניזל בתר שעת הנדר ולא יפטר עד שיתן ה׳ סלעים הילכך נראה דלא אזלינן בתר שעת הנדר אלא בתר שעת העמדה והערכת הכהן שאם היה עשיר כשהעריכו הכהן והעני או עני והעשיר וגרסי׳ בגמ׳ עשיר והעני דכתיב ע״פ אשר תשיג יד הנדר וקאי אריאשא דקרא והערך אותו הכהן ע״פ אשר תשיג דאזלינן בתר הערכת הכהן הילכך הכא ניחא אע״פ שהי׳ לו חמשה סלעים בשעת הנדר בשעת הערכה לא היה לו ה׳ סלעים שהרי הערימו הכהן לשניה תחילה ולא נשאר לראשונה אלא אחד. עכ״ל הרא״ש ז״ל בגליון: **טו)** כגופה לאתסרי בהדה: **טז)** התם בפ׳ חלק: **יז)** וניצול עמה אי: **יח)** אין בערכין: **יט)** עני הנדון אות ר׳ נמחק: **כ)** אין בערכין פחות: **כא)** הכל. גליון והכי תניא בתוספתא היה בידו סלע ונתן המינו ג׳ דינרין ולא הספיק ליתן דינר האחד עד שהעשיר מגלגלין עליו את הכל שאילו מתחילה נתנו היה פטור היו בידו שלשים סלעים ונתן מהן כ״ט ולא הספיק ליתן האחד עד שהעשיר מגלגלין עליו את הכל. לשון הרא״ש ז״ל:

אין [ו] ה)**נערכין פחות מסלע ולא יתר על חמשים סלע כיצד נתן סלע והעשיר אינו נותן כלום פחות מסלע והעשיר נותן חמשים סלע היו** [ז] **בידיו חמש סלעים ר״מ אומר אינו נותן אלא אחת וחכמים אומרים נותן את כולן**

אין [ח] **נערכין פחות מסלע ולא יתר על חמשים סלע: גמ׳ אין נערכין פחות מסלע מנלן דכתיב** [א]**וכל ערכך יהיה בשקל הקדש** [ט]**כל ערכין שאתה מעריך לא יהו פחותין משקל ולא יתר על חמשים סלעים דכתיב חמשים: היו** [י] **בידיו חמשה כו׳: מ״ט דר״מ כתיב חמשים וכתיב שקל או חמשים או שקל ורבנן ההוא לכל ערכין שאתה מעריך לא יהו פחותים משקל הוא דאתא** [יא] **היכא דאית ליה אמר קרא** [יב]**אשר תשיג יד הנודר והרי ידו משגת ור״מ ההוא יד הנודר ולא יד הנידר הוא דאתא ורבנן לאו ממילא שמעת מינה דהיכא דידו משגת שקול מיניה א״ר אדא בר אהבה היו** [יג] **בידיו** [יד] **חמש סלעים ואמר ערכי עלי וחזר ואמר ערכי עלי** [טו] **ונתן ארבע לשניה ואחד** [יב] **לראשונה יצא ידי שתיהן מ״ט** [יג]**ב״ח מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה בעידנא דיהיב לשניה משעבד לראשונה** [יד] **בעידנא דיהיב לראשונה תו לית ליה נתן**

אין [יח] ה)**נערכין פחות מסלע.** שמפי׳ עני [יט] הכתוב מסגף יד לא יתן פחות מסלע: **ולא יותר על חמשים.** דזהו גדול שבערכין בכמוכין בפרשה: **נתן סלע.** בן עשרים שערכו ממשים והיה עני ונתן סלע לערכו לעני נילון בהסגף יד והעשיר פטור: **נותן חמשים.** דבתניתא קמייתא לא יתן ידי ערכו ועדיין ערכו עליו ועני כמעריך את עמו והעשיר קודם נתינה נותן ערך עשיר כדילפינן לקמן בפ׳ השג יד (לקמן יז.): **היו בידיו חמש סלעים.** עני בן עשרים שהעריך עמו והיה לו ה׳ סלעים: **גמ׳ הוא לכל ערכין שאתה מעריך הוא דאתא.** שמפי׳ עני שבעניים לא יתן פחות ומיהו היכא דחלים ליה טפי יהיב דכתיב על פי אשר תשיג: **יד הנודר ולא יד הנידר.** שעני שהעריך את העשיר נותן ערך עני: **לאו ממילא שמעינן מינה כר׳.** מע״ג דקתני להכי אתא על פי אשר תשיג כתיב וממילא שמעת דהיכא דילו משגת שקול מיניה: **ונתן ד׳ לשניה.** על פי כהן יפה ידי שניהן ופפי׳ לרבנן הואיל ויהב לשניה בריבית: **מה שגבה גבה.** והילכך כי יהיב לרשמועה כל מה דחלים ליה יהיב לה ולשניה ליכא למימר אמאי לא יהב כולהו אמאי דשמא דיהב לשניה משמעבד לה לרשמועה דהא אפילו מאי דיהיב לה לאו דילמה הוא:

מחתך בבשר בעלמא הוא. ואין מיוד אלא כמוכל אמי דמוליא דס: **נהנין בשערה.** לרגילות היו נשים כשמערן מועט לקשור שיער נשים נכריות לשערה [דלרגלות היו נשים כשמערן מועט לקשור שיער נשים נכריות לשערן והוא פילה נכריה] ואמרה תנו אותה לבתי וקמ״ל מתני׳ דלא״ג דקשורה לה כיון דאמרה תנו גליא דעתה דלא ניחא לה דמיסתי כגופה לאיתסורי טו] בהדיה וכנטולה מסיים למימ: **שער נשים צדקניות.** של עיר הנדחת דאמרי׳ התם צדיקים שבתוכה גופן פלט ומיתתה אבד ואמר רבא בפאה נכרית קא מיבעיא ליה אי הוי כמתן ולא גופה הוא או דילמא כיון דמחבר ליה הוי כגופה. ודא׳ אי מחובר לה. לא קא מיבעיא ליה דודאי כגופה ופלט כי קא מיבעיא ליה דחלי [הפאה] בסיכתא: טעמא דאמרה תנו. הוי כמופרש ממנה: מה התם גופה. דבהמה אין לה פאה נכרית אף הכא באשה בשערה דגופה קא מיירי ולא בפאה נכרית: אלא אמר רב נחמן. היינו טעמא דנהנין בשערה דזו אשה מיתתה אוסרתה דאפי׳ אינה נהרגת [אלא] מתה כדרכה נאסרת בהנאה וכי קא אסרה מידי דהוי גופה ממש דמשתנה מחמת מיתה שערה אינה משתנה הילכך כי אמרה קודם מיתה תנו הוי כמופרש ממנה ונהנין: וזו. בהמה: גמר דינה אוסרתה. בהנאה ולא מיתתה הילכך משעה שנגמר דינה [נגמר דינה אכולה] אגופה ואשערה הילכך אין נהנין בשערה: שנויי המת אסור בהנאה. אלמא בפאה נכרית קא מיירי: ותניא כותיה דרב נחמן דבשערה דגופה ממש קא מיירי:

מחתך בבשר הוא אמר רבה לא נצרכה להביא סכין דרך רשות הרבים ומאי קמשמע לן דמספיקא מחללינן שבתא [ו]**תנינא** [א]**מי שנפלה עליו מפולת ספק הוא שם ספק אינו שם ספק חי ספק מת ספק כנעני ספק ישראל מפקחין עליו את הגל מהו דתימא התם הוא דהוה ליה חזקה דחיותא אבל הכא דלא הוה ליה חזקה דחיותא מעיקרא אימא לא קמ״ל: האשה שנהרגה וכו׳: ואמאי איסורי הנאה נינהו אמר רב באומרת** [ב] **תנו שערי לבתי אילו אמרה תנו ידי לבתי מי יהבינן לה אמר רב בפאה נכרית טעמא דאמרה תנו הא לא אמרה תנו גופה הוא ומיתסר והא מיבעיא ליה לר׳ יוסי בר׳ חנינא דבעי** [ג]**ר׳ יוסי בר׳ חנינא שער נשים צדקניות מהו ואמר רבא בפאה נכרית** [ג]**(לא) קמיבעיא ליה כי קמיבעיא ליה לר׳ יוסי בר׳ חנינא דחלי** [ד]**בסיכתא הכא דמחבר בה טעמא דאמרה תנו הא לא אמרה תנו גופה הוא ומיתסר: קשיא ליה לרב נחמן בר יצחק והא דומיא דבהמה קתני מה התם גופיה אף ה״נ גופיה אלא א״ר נחמן** [ג] **זו מיתתה אוסרתה וזו** [ד] **גמר דינה אוסרתה תני לוי כוותיה דרב תני לוי כוותיה דר״נ בר יצחק תני לוי כוותיה דרב האשה שיוצאה ליהרג ואמרה תנו שערי לבתי נותנין** [ה] **מתה אין נותנין מפני שהמת אסור בהנאה פשיטא אלא שנויי המת אסור בהנאה תניא כוותיה דרב נחמן בר יצחק האשה שמתה נהנין בשערה בהמה שנהרגה אסורה בהנאה ומה הפרש בין זה לזה זו מיתתה אוסרתה וזו גמר דינה אוסרתה:**

הדרן עלך הכל מעריכין

נתן סלע. נתן עשרים סלע ומת ונתן סלע לערכו לעני נילון בהסגף יד והעשיר פטור: **נותן חמשים.** דבתניתא קמייתא לא יתן ידי ערכו ועדיין ערכו עליו ועני כמעריך את עמו והעשיר קודם נתינה נותן ערך עשיר כדילפינן לקמן בפ׳ השג יד (לקמן יז.): **היו בידיו חמש סלעים.** עני בן עשרים שהעריך עמו והיה לו ה׳ סלעים: **גמ׳ הוא לכל ערכין שאתה מעריך הוא דאתא.** שמפי׳ עני שבעניים לא יתן פחות ומיהו היכא דחלים ליה טפי יהיב דכתיב על פי אשר תשיג: **יד הנודר ולא יד הנידר.** שעני שהעריך את העשיר נותן ערך עני: **לאו ממילא שמעינן מינה כר׳.** מע״ג דקתני להכי אתא על פי אשר תשיג כתיב וממילא שמעת דהיכא דילו משגת שקול מיניה: **ונתן ד׳ לשניה.** על פי כהן יפה ידי שניהן ופפי׳ לרבנן הואיל ויהב לשניה בריבית: **מה שגבה גבה.** והילכך כי יהיב לרשמועה כל מה דחלים ליה יהיב לה ולשניה ליכא למימר אמאי לא יהב כולהו אמאי דשמא דיהב לשניה משמעבד לה לרשמועה דהא אפילו מאי דיהיב לה לאו דילמה הוא: